

Lambers met pensioen

Lambers heeft de studenten steeds voorgehouden dat het verhelderend kan werken de verschijnselen te bezien in hun historische ontwikkeling. Deze benaderingswijze pas ik gaarne toe op de leermeester zelf. Het spoor terug in de tijd volgend, kan worden vastgesteld dat de familie van Lambers stamt uit Lemmer. De grootouders exploiteerden „De Wildeman”, een hotel dat staat in het verstillde centrum nabij de schutsluis. De vraag is wat er kan worden afgeleid uit deze dunne genetische lijn, die loopt van de leermeester naar het vervaarlijk uitzierende heerschap dat met een knots over de schouder op de pui staat afgebeeld.

De moeilijkheid van de historische benadering ligt in de veranderingen die zich in de tijd hebben voltrokken. Lambers, die vol afschuw is voor fysiek geweld, heeft niets weg van een vechtersbaas. De essentie moeten wij elders zoeken. Komt de schutsluis ervoor in aanmerking? Het lijkt mij niet. Het moet toeval zijn, dat hij ook in Rotterdam dichtbij een dergelijk verkeersobstakel woont.

Opvallend is wel dat zijn familie in Lemmer het niet bij een opschrift heeft gelaten, maar een vent met een knots eraan heeft laten schilderen. Immers, Lambers kenmerkt zich door denkwerk in beelden. Daarin komt zijn artistiek gevoel tot uiting. Hij kan geheel bezwangerd raken van een schouwspel. Heeft hij de avond tevoren t.v. gekeken, dan komen de volgende morgen de beelden onweerstaanbaar naar voren. Zij zijn tussen de plaatjes geraakt en worden dwangmatig in de toverlantaarn van zijn gesproken woord geschoven. Er blijken dan parelende associaties te leggen met economische vraagstukken. De toehoorders brengt hij in verrukking met zulke theoretische stripverhalen. Hij is één van de weinige economen die het scheermes van Occam niet hanteert. Veeleer zwaait hij met de bijl van Gimli tegen duistere machten 1).

Dit beeldende voorstellingsvermogen heeft ten gevolge dat de denkwereld van Lambers niet goed past bij de wijze waarop tegenwoordig economie wordt bedreven. Hij noemde zichzelf wel eens een voetganger die vanaf de stoep het wetenschappelijk snelverkeer gadeslaat. Met groot respect bezag hij hoe vakbekwame collega's vlot een vraagstuk konden oplossen door hun gedachten-gang via de bestaande theoretische viaducten te leiden. Hij heeft zich niet in dit verkeer gemengd. Als voetganger-econoomist heeft hij getracht in de wirwar van samenhangen een eigen weg te bannen. Het transport van ideeën ging daarvoor moeizaam, mogelijk zijn er zelfs waardevolle inzichten verloren gegaan. Hoe het zij, hij heeft kans gezien los van wetenschappelijke procedures een hoog standpunt te bereiken en te handhaven.

Lambers ziet geen economisch proces dat verloopt langs vaste banen die door theoretische analyse zouden kunnen worden bewegwijzerd. „Alles verglijdt en verspringt”, schrijft hij, „zoals in het winkeltje van het Schaap, dat Alice tot klaaglijke uiting bracht: „Things flow about so here”” 2). Zijn ideeën over wisseling van toestanden en verhoudingen kunnen misschien worden teruggevoerd op een ervaring uit de jaren dertig. Een commissie van de „oude” NEH wees toen zijn aanvraag voor een studiebeurs af. De voorzitter, prof. F. de Vries, meende dat de jonge Lambers er beter aan zou doen klassieke talen te gaan studeren. Hij kon toen nog niet bevroeden dat hij zijn opvolger toesprak! (Lambers werd hoogleraar vlak na de tweede wereldoorlog, toen De Vries naar Amsterdam vertrok.)

De centrale plaats die Lambers toekent aan veranderingen leidt er toe dat theoretiseren niet alleen uit logische deductie kan bestaan. Denken houdt voor hem in een vrije vlucht van intellect en doorvoelde ervaring. De beelden die daarbij opwellen komen uit een beleevingswereld. Heel iets anders dan een rasterwerk van theoretische constructies

dat in de studeerkamer is verworven. Hij verzet zich dan ook tegen het overheersende mechanische wereldbeeld, een geheel van drijfstanden en zuigers. „Nog herinner ik mij de plaat”, schrijft hij, „die ik als jongetje op de markt aan de Goudsesingel vele malen heb staan aangaan: het menselijk lichaam als fabriek” 3).

De aanpak van Lambers stelt de individuele mens voorop in een wereld die rijk is geschakeerd en voortdurend in verandering is. De vloeiende bewegingen die hij ziet geven geen houvast voor een duidelijke standpuntbepaling. Zelden ziet men hem partij kiezen. Zijn denkwerk is veel meer te vergelijken met een schutsluis, soms een obstakel voor het wetenschappelijk verkeer, maar een machtig middel om mensen mee te voeren naar een hoger niveau van denken en doen.

Het sluizende karakter van Lambers' aanpak leent zich niet voor de boekvorm; het ene vraagstuk vertrekt terwijl het volgende binnen vaart. Het past ook niet, maar dat is minder opgevallen, bij het optreden voor radio of televisie. Lambers is op zijn sterkst in discussies, toespraken en colleges. Hij heeft wel eens verzucht dat dit directe contact met mensen te vergelijken is met schrijven in het zand, waarbij steeds opnieuw de opkomende vloed de tekens wegweist. Wie bij zijn afscheidsrede is geweest weet dat hij zich daarin heeft vergist. In een universiteit, die zo moeizaam reageert op het menselijke vlak, zinderde de aula van emotie. Het bleek opnieuw dat hij de mensen, jong en oud, van velerlei rang en stand, heeft geraakt in hun hart. De reactie kwam, aanzwellend tot een donderend applaus: Lambers, een knots van een vent!

P. H. Admiraal

1) J. R. R. Tolkien, *The fellowship of the ring*, 1960.

2) H. W. Lambers, Over de institutionele markt, *De Economist*, 1958.

3) H. W. Lambers, De onderneming in wijder omtrek, opgenomen in *Onderneming en omgeving: Opstellen geschreven bij het afscheid van H. Stout*, 1975.